

kespolitiken ses som betydelsefull. Men det handlar också om monarkens centrala roll i regeringsbildningarna under hela 1920-talet, alltså efter rösträttsreformernas förverkligande. Egentligen ännu längre än så, de kungliga maktambitionerna tycks inte ta helt slut förrän Gustaf V lagts i graven 1950.

Demokratins förverkligande och kungamaktens successiva snarare än plötsliga reduktion visar på ytterligare ett drag i framställningen. Det rör vad som kan beskrivas som en reformistisk eller antirevolutionär tendens i svensk historia, vad vissa andra historieskribenter kallat för besinning. Långsamhet och förhandlingslösningar trumfar överilning och konflikt. Återigen kan Arvid Lindman ges som exempel. I stället för våldsam obstruktion mot en rösträtt som ändå sannolikt skulle komma, genomfördes en allmän sådan för män, låt vara försedd med en serie streck. I utbyte mot detta fick högern ett proportionellt valsystem i stället för majoritetsval i enmansvalkretsar, ett system som hade hotat att sudda ut den parlamentariska högern i anloppet av liberaler och socialdemokrater. Fram tonade en förhandlingslösning där alla fått något men ingen fått allt. Något storpolitiskt åskoväder bröt aldrig ut. Moderniseringens ljumma vindar kunde fortsätta att blåsa.

Just modernisering är ett begrepp av vikt för Nordin. Det står klart redan av bokens titel. Han ägnar också en del utrymme åt att inledningsvis reflektera över begreppet modernitet. Vad menas egentligen? Det hör till bokens förtjänster att Nordin initierar en sådan diskussion. Alltför många av oss tenderar att använda begreppet på ett alltför intuitivt eller oprecist sätt. I slutändan tycks dock inte heller Nordin mejsla fram någon definition som är analytiskt brukbar. Det blir då svårt att se om begreppet har någon större betydelse i sammanhanget, och i så fall vilken. Med "Sveriges moderna historia" avses snarast "den i tiden närmast föregående" historien, alltså en rent kronologisk eller temporal definition. Det är synd. Det dominerade intrycket är annars att verket är intressant i sin syntetiska ambition och att författaren har en överblick som i dag är få förunnad.

Lunds universitet

JOHAN STENFELDT

Benito Peix Geldart, *Stålpionjären: Historien om Pelle Söderberg 1836–1881* (Stockholm: Förlaget Näringslivshistoria 2019). 422 s.

Vi torde vara många inom historikerskrået som i dag skriver under på att biografien är en angelägen genre. Ett väl utvalt porträtt kan ge konturer åt de stora linjernas historia och inte så sällan illustrera eller till och med för-

klara historisk förändring. Med det sagt är det också en utmaning att lyfta fram personer från olika epoker och samhällsgrupper för att belysa flera perspektiv på historien. Den utmaningen antar Benito Peix Geldart med sin bok *Stålpionjären* som är resultatet av ett forskningsprojekt som initierats på Centrum för Näringslivshistoria där författaren också är verksam.

Om upprinnelsen till boken kan ha varit att ge Pelle Söderberg en rättmätig plats i historien så har författaren också ambitionen att fylla flera kunskapsluckor om utvecklingen i svenskt näringsliv under andra halvan av 1800-talet. I inledningskapitlet resonerar författaren relativt utförligt kring forskningsläget om Söderberg, några centrala metodfrågor med särskilt fokus på en biografisk metod, tillgången till källor och ett flertal teoretiska utgångspunkter utifrån forskning om entreprenörskap, sociala nätverk och genus. Slutresultatet i denna bok blir inte bara ett porträtt av Pelle Söderberg utan en tämligen spretig släktröniker med stort utrymme för kvinnornas historia.

Boken är en stilistisk blandning av personbeskrivningar och faktatexter där framställningen i hög grad följer Pelle Söderbergs liv från ynglingaårens skolgång och praktik på olika järnbruk till hans karriär som järnhandlare, som avbryts när han hastigt avlider i 40-årsåldern. Med avstamp i ett omfattande arkivarbete lägger författaren ett pussel som i hygglig detaljrikedom fångar huvudpersonen, även fast det visar sig vara tunt med kvarlevor som direkt kommer från dennes hand. Bland de viktigare källorna återfinns i stället brev från några av kvinnorna i Söderbergs närhet och deras utsagor blir viktiga titthål in i familjens vardagsliv och Söderbergs karriär. Kvinnornas utsagor utgör också grunden till de delar i boken som kan sägas ha skrivits i ett genusperspektiv. Varje kapitel inleds nämligen med ett kvinnoporträtt som författaren valt att skriva i en annan stil, i en mera vardaglig prosa. Första kapitlet inleds med Pelles mamma Karin. Därefter följer syster Amalia, lillasyster Edla, hustrun Göta och sekreteraren Julia.

Att bedöma Pelle Söderbergs gärningar i ljuset av andras beskrivningar, såsom anhörigas brevväxling eller minnesteckningar föredragna vid släkträffar långt efter hans död, innebär givetvis källkritiska utmaningar. Som en hel del äldre forskning visat, bland annat min egen, spelade de sociala nätverken en viktig roll och författaren visar att Pelle Söderberg inte utgör något undantag. Här hade jag gärna sett att författaren gått längre i sin analys av nätverkets beståndsdelar och mekanismer, exempelvis närmare diskutera begreppet vänskap och huruvida det fanns dynamik i nätverket över tid. Var en person vän till Pelle Söderberg bara för att personen omnämns i någon av släktingarnas brevväxling? När uppstod vänskap, hur uthållig var den och i vilken utsträckning kom förändringar i nätverken att påverka människornas karriärer?

Biografier är med sitt individcentrerade fokus ofta underhållande att läsa och intresserar därför en bredare allmänhet. I detta fall tycker jag att författaren hittat en balans så att boken också bör tilltala forskarna. Boken är påkostad med många illustrationer, porträtt och kartor och som ett bra lässtöd har författaren bifogat några släkträd. Dessvärre saknar boken ett personregister, vilket hade underlättat ett mera analytiskt läsande. Måhända kunde en mera aktiv redaktör också ha kortat ner bokens sidantal något genom att minimera antalet tröttande stickspår och det stora antalet upprepningar. En risk man tar med att skriva en biografi är att boken kan bli mer av en hyllningsskrift än en kritisk belysning av en människas karriär. Även fast författaren påtalar denna risk i inledningen händer det emellanåt att han lite okritiskt imponeras av vad Pelle Söderberg åstadkom under sin korta levnad. Dessa brister till trots har Benito Peix Geldart skrivit en läsvärd bok som både lyfter fram en mängd intressanta kvinnor och män och intressanta förändringar i svenskt näringsliv under 1800-talet. Det är troligt att boken kommer att bidra till framtida metoddiskussioner inom biografigenren och inspirera till mera forskning. Först med ytterligare några jämförande studier kommer vi att kanske fullt ut förstå hur betydelsefull Pelle Söderberg var, både under sin korta levnad och för eftervärlden. Men än viktigare, och det är kanske det främsta budskapet med Geldarts bok är att vi historiker bör anta utmaningen att ge flera människor i det förflutna en rättmätig plats i historien.

Mittuniversitetet

SVEN OLOFSSON

Ingrid Carlberg, *Nobel: Den gåtfulle Alfred, hans värld och hans pris* (Stockholm, Norstedts 2019). 638 s.

I *Nobel* beskriver Ingrid Carlberg sig själv som "berättande och undersökande journalist". Det måste vara därför forskning genomgående kallas "research", trots att boken mycket väl passar in i mallen för historisk forskning. Carlbergs forskning har finansierats av Riksbankens jubileumsfond och ett förskott från Norstedts. Det är ingen vågad gissning att hennes renommé efter boken om Raoul Wallenberg gjort detta möjligt.

Bristen som Carlberg vill komma till rätta med är att tidigare forskning varit tillrättalagd av dem som sattes att sköta Nobelarkiven. I de sekundärkällor som skapades av forskare som gavs tillträde till arkiven, hade man undvikit att ta upp Alfred Nobels älskarinnor och att han betraktade sig själv som socialdemokrat. Det hade tidigare inte varit fråga om fritt tillträde